

Staatssteun

Je kunt het natuurlijk erg jammer vinden dat de Raad van State onlangs het provinciale inpassingsplan 'OostvaardersWold' van Flevoland vernietigde. Eindelijk eens een gedurfd groenblauw plan van een provincie die zijn nek durft uit te steken en dan zet de rechter er een streep doorheen. Dat kwam, zo weten we allemaal, door de landelijke bezuinigingen. Daardoor was 'de financiële uitvoerbaarheid van het plan onvoldoende onderbouwd', zo lezen we in de uitspraak.¹

Een sympathiek plan voor robuuste natuurontwikkeling dat struikelt over zoiets als de economische uitvoerbaarheid: moet ecologie weer eens wijken voor de economie? Ja, ik begrijp die verzuchting wel, maar vergeten wordt dan al te vaak dat diezelfde toets van financiële uitvoerbaarheid andersom ook een heel hoop bouwplannen tegen houdt. Niet alleen groene plannen struikelen over deze toets maar dus ook rode plannen. Hele bedrijvenparken en woonwijken worden afgeblazen omdat diezelfde Raad van State ook hier de economische uitvoerbaarheid onvoldoende onderbouwd vindt. Dat kan zijn omdat er 'mede als gevolg van een afgenomen vraag naar kantoorlocaties onvoldoende behoefte bestaat aan de in het bestemmingsplan voorziene kantoorlocatie'² of omdat 'het aantal geplande woningen in Beek-Loerbeek reeds belangrijk hoger ligt dan de berekende behoefte'.³ Het laatste voorbeeld betreft het landschappelijk fraaie Montferland. Bouwen in rustige en rustieke krimpgebieden wordt dus wel erg tricky.

Zeker ook als een gemeente weer eens meedoet aan een plan van een projectontwikkelaar in bijvoorbeeld zo'n wijkontwikkelingsmaatschappij waar ik het eerder op deze plaats over had⁴ wordt het interessant want dan kan er sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun. Bij steeds meer bestemmingsplannen met een iets te rooskleurige inschatting van de woningen en kantoorbehoefte zie je dat de gemeente meedoet en geldelijke steun biedt voor de uitvoering. Dat is handig voor de projectontwikkelaar want de gemeente (lees: de lokale belastingbetaler) draait dan vaak ook mede op voor de verliezen, maar er kan dan sprake zijn ongeoorloofde staatssteun naar Europees recht.

Kortom: diezelfde economische criteria die een prachtige groenblauwe zone tegenhouden, kunnen ook ten gunste van het landelijk gebied werken. Ik moet denken aan de woorden van de Sloveense filosoof Slavoj Žižek die in zijn boek *First as tragedy, then as farce* (2009) de destructieve krachten van de kapitalistische democratie beschrijft. Zij kan de grote problemen van onze tijd niet oplossen: milieu, klimaat, onbeheersbare speculatie, teloorgang van waarden en normen en heeft de neiging het allemaal nog erger te maken; alles wordt steeds verder en na een crisis ook steeds erger ver-economiseerd. Dat moge wellicht zo zijn, maar soms keert de wal ook gewoon het schip en mag er van diezelfde economie niet gebouwd worden in het landelijk gebied. En dan blijkt dat de economische toets van de financiële uitvoerbaarheid en de staatssteun wellicht nog meer bescherming kan beiden dan onze Boswet, Natuurbeschermingswet en Flora en faunawet tezamen....

*Fred Kistenkas,
fred.kistenkas@wur.nl*

1 ABRvS 7 maart 2012, (Groenblauwe zone OostvaardersWold), rechtsoverweging 2.4.7/8.

2 ABRS 11 januari 2012 (Bedrijvenpark A1), rechtsoverweging 2.6.3.1.

3 ABRS 6 oktober 2010 (Montferland), rechtsoverweging 2.19.

4 Vakblad december 2011, p. 21 (Bos, bouw en gemeenten).